GRADSKA BIBLIOTEKA „JURAJ DALMATINAC" ŠIBENIK NAUČNI ODSJEK

Splitsko izdanje (I)

Poštarina plaćena

TRIBUNA

IZLAZI SVAKI DAN
UPRAVA: Šibenik ulica Episkopa Milaša.
UREDNIŠTVO: Šibenik, ul. Ep. Milaša. Telef. 47.
PRETPLATA mes. d. 25, za inostranstvo din. 35.
Primerak 1.- din.

GODINA V | RUKOPISI se ne vraćaju. | Sreda 3 marta 1937 | ČEKOVNI RAČUN Zagreb 46.798 | BROJ 51

Svake minute 10 granata

Madrid je noćas teško bombardovan

Pojedinačni manji uspjesi obih zaračenih strana — Novi poslanik Italije u Salamanki. —

PARIZ, 2 marta (h) Prema vjestima koje su jutros stigle sa madridskog fronta prestolnica je noćas jako bombardovana. Oko 11 sati na položaje milicionera otvorena je velika artilerijska paljba. Svake minute padalo je oko deset granata. Napad je izvršen istovremeno s juga, sjevera i zapada. Naročito je jaka vatra bačena na neprijateja iz univerzitetske četvrti. Efikasnost ovoga napada još nije poznata.

SALAMANKA, 2 marta (h) Novi italijanski poslanik pri vladi nacionalne hunte Kantalupo predao je jutros svoja a kreditive generalu Franku.

SALAMANKA, 2 marta (r) Nacionalisti su uspeli zauzeti Port el Rubio. Na bojištu ostalo je mnogo mrtvih.

U 22 sata noćas nacionalisti su izvršili kontranapad na mostu u blizini univerzitetskog naselja u Madridu te su popravili svoje položaje i učvrstili ih. U ponoć je bitka bila završena.

CENTRALNI TRG MADRIDA

BARCELONA, 2 marta (r) Juče je u Barceloni obavljen veliki vojni defile novih katalonskih trupa. Računa se da je u defileu bilo preko 100.000 vojnika. Listovi naglašuju da je pitanje nove katalonske vojske gotova činjenica.

VALENCIJA, 2 marta (r) Katalonski ministar g Taradjaos imao bi skorih dana stići u Valenciju gde bi sa članovima valencijske vlade pregovarao o što boljem organizovanju odbrane.

Nacionalisti su pokušali osvojiti velikt rudnik „Kruljas" ali su bili odbijeni i prisiljeni na povlačenje od strane madridske teške artilerije.

Vladine trupe koje operišu južno od Madrida uspele su u toku jučerašnjeg dana preoteti 8 sela te ogromne količine živežnih namirnica. Vojna komanda naglasila je da će poštivati privatnu imovinu i mali posed. Begunci će biti naseljeni po velikim imanjima odbeglih nacionalista.

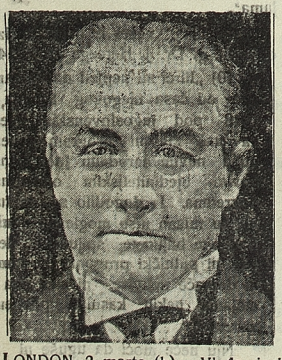
Opozicioni poslanici gg. Zdravković i Popović

predali Skupštini svoja punomoćja

BEOGRAD, 2 marta (g) Danas poslije podne održaće sjednicu verifikacioni odbor Narodne skupštine na kojoj će se donijeti odluka o punomoćju narodnih poslanika za opozicione liste gg. Zravkovića i Poparića, koje su oni predali skupštine u želji da sarađuju u njoj.

BEOGRAD 2 marta (g) Jutros je održana sjednica oko — finansijskog komiteta vlade pod pretsjedništvom ministra finansija g. Letice. Sjednici su prisustvovali ministri gg. Spaho, Stanković, Stošević, Vrbanić, Đorđević i Krek. Raspravljalo se o rezoraim predmetima ministarstva finansija i pravde.

500 milijona za prve narudžbe

LONDON, 2 marta (h). Vlada je izdala „bijelu knjigu« posvećenu tzv. pasivnim krajevima Engleske. Ovom je knjigom vlada dala u rad jedan dio svog programa o naoružanju u visini od 500 miljona funti. Radovi su dati tvornicama ovih krajeva.

„TABOR NACIONALNOG UJEDINJENJA"

VARŠAVA 2 marta (h) Pukovnik g. Koč održao je pred 500 pretstavnika svoje organizacije značajan govor u kome je iznio nacrt svoje organizacije. Ona će se zvati »Tabor nacionalnog ujedinjenja«. Tabor će poraditi na izmirenju suprotnosti u naciji. Pri kraju svoga govora pukovnik g. Koč objavio je da današnjim danom počinju radovi na organizaciji pokreta.

Govor g. Koča bio je burno odobravan od prisutnih.

MALA ANTANTA I MADŽARSKA

Pisanje rumunjske štampe — Politički napad na bivšeg pretsjednika senata

BUKAREŠT 2marta (h) Vladin organ objavljuje članak »Mala antanta i Madžarska". U listu se, izmedju ostalog, kaže da protivnici Male antante treba konačno da uvide da njena politika nije uperena protiv nikoga, već samo brani interese njenih članica. Luk Beograd—Prag—Bukurešt nemože prema Madžarskoj voditi drugu politiku. Nijedna članica Male antante nije ovlaštena da pokuša direktne pregovore. Njene članice imadu iste ideje, iste ciljeve. Nije krivica Male antante — kaže na kraju list — da izmedju nje i Madžarske ne postoji saradnja na privrednom i socijalnom polju.

BUKUREŠT, 2 marta (h) U času kad je izlazio iz Univerzitetske zgrade napadnut je jutros rektor Trajan Bratu. Napad su izvršila tri studenta nožem teško ozlijedivši rektora. Teško ranjeni profesor prenesen je odmah u bolnicu.

Ovaj se napad tumači kao represalija rektoru na njegovu politiku kao pretsjednika Senata pod režimom nacionalne zemljoradničke stranke u kojoj je on bio jedno od najuticajnih ličnosti. Rektor se u nekoliko slučajeva odlučno usprotivio akciji ekstremnih desničarskih elemenata na Univerzitetu.

ANKARA, 2 marta (r) Prema izjavi turskog ministra finansija povećan je ovogodišnji budžet za 17 miljona više od prošlogodišnjeg. G. ministar naglasio je da za ovo nije povišen porez.

Zasedanje pomorske konferencije

SUŠAK, 2 marta (r) Juče je ovde održana pomorska konferenca u kojoj je učlanjeno 99 posto tonaže naše trgovačke mornarice što iznosi 375500 tona.

Gđa Strozzi počasna članica praške opere

ZAGREB, 2 marta (r) Markizica Ruzicka Strozzi odlikovana je i imenovana za počasnu članicu Praške opere, za zasluge na polju širenja naše i čehoslovačke kazališne umetnosti.

Italija protiv restauracije?

RIM, 2 marta (h). »Đornale d'Italija" ponovo se bavi restauracijom Habsburgovaca pa podvlači da je ona u ovom času neaktuelna i radi toga opasna.

FEDERACIJE - MAHINACIJE

Iako bezkompromisni Jugosloveni, nijesmo ni mi za neki naročiti kruti centralizam, koji bi sputavao krila državnoj administraciji, privredi i ekonomskom progresu i preporodaju države,

Protagonieti federativnog uređenja države, nijesu ubijeđeni ideolozi i apostoli narodne demokracije. Naprotiv, po načem dubokom uverenju, koje počiva na neposrednom proučavanju prošlosti, psihe i mentaliteta, njihova akcija ima jednu osnovnu težnju i pozadinu: kršenje državne kičme i priželjkivanje za vlašću i čašću propalih političkih egzistencija. Uloge su podeljene, ali im je jedan isti cilj.

Nijesmo mi ni Švajcarci ni Amerikanci, ni po svojoj kulturi, ni po unutarnjoj strukturi državnoga mehanizma, a najmanje po civilizaciji, temperamentu i mentalitetu.

I više je nego cinizam i idiotizam, pledirati preuređenje naše države, pozivajući se na federativno uređenje američke Unije i Švajcarske u kojoj se ujediniše tri potpuno raznorodna naroda. Dok smo mi, pored svih negacija zagovarača državnoga razdora, po svim etičkim, osobinama, po krvi i jeziku, po duhu i osjećaju i po svim pozitivnim i negativnim osobinama, jedan te isti narod.

I centralisti i seperatisti i federalisti i autonomaši, svi na jedan glas popuju, da smo mi prvenstveno seljački narod. I kad je tako, mi bi pitali propovjednike federacije, da li u redovima naročito srpskog i hrvatskog seljaka, koji i danas pjeva u selu i gradu: Milošu i Marku, Cupcu, Zrinjskom i Frankopanu, Dušanu i Lazaru, Zvonimiru i Tomislavu, ima ijednoga koji i razumije značaj riječi federacija? Sigurno da nema i još sigurnije, da od te Fata Morgane, boluju isključivo politički lovci i trgovci.

Dok današnji upravljači države nose mira grančicu, dotle političke Muze Kesadžije na partijskim zborovima, škrguću zubima, stiskaju pesnicu i prijete ništa manje nego revolucijom! . . . Dobri mirni i čestiti narod sluša, bkne i nesvjesno, kako to i pripada gomili, često puta aminuje i ono što ne razumije.

Drugi, koji jedva zakoračiše na tle zemlje matke, koja im velikodušno oprosti teške grijehove, i opet prima u svoja njedra, postadoše oholiji i grlatiji nego ikada. Negdje tajno a negdje javno, traže plebiscit! Dakle znači, da poslije puna dva decenija državnoga života kasapimo državu na kmetije i despotije po volji i ćeju bolesnih mozgova i degenerisanih snobova.

Težnja za federacijama pojavljuje se isključivo tamo, gdje narod nije ni znao, šta su to prave građanske slobode. Kad bi se, nedaj Bože, takve fiks ideje realizirale, naša bi država za svagda propala. To najbolje znaju i osjećaju naši spoljni zlotvori. Otuda i njihova naklonost, simpatije i podstreci na strani defetista i seperatista.

Tako rade patuljci i čovječuljci, a državne i političke veličine na sav glas proklamuju: jedan narod i jedna država!

U pamet se dobro!

„Do tog kamena, do tog bedema,
Nogom ćeš možda stati poganom,
Drzneš li dalje „ćućeš gromove!"...
Zagreb. *M.M.P.*

Gradivo naše velike štampe

Jučerašnja „Samouprava" posvećuje svoj uvodnik pisanju naše velike dnevne štampe i njesnim kriminalnim rubrikama. Mi prenosimo nekoliko markantnih stavaka:

„Ako čovjek otvori naše novine, ako ih pažljivo čita iz dana u dan, on stiče bolno uverenje da su one redigovane tako kao da ih izdaje neko kome bi stalo da se svet raseli i beži iz Jugoslavije. Kriminalne rubrike naših velikih dnevnih listova zahvataju čitave strane. U raznim rubrikama piše tako kao da se želi da se stvara uverenje da mi živimo u jednome haosu, u jednoj divljoj i nepoštenoj sredini, u jednom svetu u kome se ne sme biti pošten i optimist, u jedno doba u koje čovek nema vremena da morališe. Ovaj senzacionalistički, bulevarski, fijakerolatski i necilishodni način uređivavanja novina kod nas — ima svoj kreščendo a u njemu se ponekad takmiče i najveći listovi. Na žalost!"

Tendencioznost ovakvog načina uređivanja listova je u tome da se popne tiraž jednog datog lista. To je osnovna tendencija. Bonafide, mi bar verujemo da je to tako, — tako i samo tako! — ali ima ljudi koji (takođe bona fide!) ne primaju to je jednostavno objašnjenje. Ima vrlo mnogo ozbiljnih ljudi koji smatraju da tendencioznost ovakvog redigovanja napisa u našim listovima dolazi usled političkih ubeđenja njihovih urednika, — koji su levičari. Oni rade planski na uništenju vedroga i optimističkog duha u našem javnom mnjenju, njihov je cilj da uvere svet da u našoj zemlji ne valja ništa i sve treba iz osnova menjati.

„Našoj štampi je milije da obdela u nastavcima neku porodičnu ili malu bankarsku aferu u provinciji, nego da pohvali ili istakne neki pozitivan kolektivni rad, neko lično valjano delo. Odaje li ona uopšte ikome priznanje za njegov nacionalni i socijalni rad za koji se tako zalaže u načelu? Ističe li ona mladim generacijama primere čestitosti i ličnog podviga, koji podvig iz vode toliki Jugosloveni i Jugoslovenke na privrednom, prosvetnom ili kulturnome polju?

Ili je u nama zaista zamrlo osećanje da priznamo boljima od sebe da su od nas bolji, te zato navlaš slavimo, pretskazujemo i opisujemo samo aferaše, zlikovce, budale itd., — tako da će oni koji posle pedeset godina budu prevrćali komplete naših današnjih listova morati da se čude koliko je nas, našu epohu, manje interesovala vrlina a više porok, manje pametan gest i postupak a više ludost, zločin i sve ostalo."

„Ne mislimo da idemo dalje. Nećemo u moralističko cepidlačenje, niti tražimo „suvu" i didatičku štampu. Ali tražimo štampu kakvu naš narod zaista zaslužuje i kakva odgovara njegovome interesu. Tražimo izvesan red i kriterijum u idejama, u pravima, u granicama publicistike i kritike! Tražimo pravdo za svoj narod i jednu bolju štampu, NJEGOVE bolje BUDUĆNOSTI!"

„ILIRIZAM"

u očima današnjeg „Criticusa" — »svesnog Hrvata« —

Ako hoćemo da prihvatimo, danas. ma šta na našoj „teritoriji hrvatskoj", mora da vodimo računa da to bude bezuslovno „AUTOHTONO" (taj se pojam mnogo čuje u poslednje vreme na zborovima i upućuje seljačkom narodu).

Skoro će da dode na red i voda, g. Maček, jer, iako nije, moraće da bude — „autohton" — To ćemo da dopustimo, jer u svakom pokretu ima izuzetaka — njih katkad mora da dopustimo.

Ali, da li ćemo da propustimo nezapaženo i misao nekog „Criticusa" koji je kroz „Jadranski Dnevnik" — „lansirao"; kako je »ILIRSKI POKRET U PRVOM REDU AUTOHTONI HRVATSKI POKRET" stavljajući time neumesnu primedbu na delo „Ilirizam" od profesora gospodina Dr. J. Hercega? U to se oni koji vide i gledaju, ma kako bili politički opredjeljeni, neće upuštati, jer je nauka, dok nije bila eksponent političkih shvatanja, kao što je danas u hrvatskom delu našeg naroda, dala tačan i veran prikaz, sud i zaključak o ilirskom pokretu. On je i danas ostao kod onih koji nisu »slepi kod očiju« ono šta je u stvari i bio: pokret pun idealizma, širine shvatanja, samopregora i stremljenja najvišim idealima u srcima „pravih Hrvata" koji su uvek imali određen cilj, utvrđen program i puno vetla u svojim dušama, kao i ljubavi za ceo naš narod. Nisu ti naši — Ilirci — Hrvati — tapkali u mestu udarajući uvek istim monotonim i disharmoničnim štapićem, već su čovečanskim ritmom nadirali, skidali mrak sa učnalih, zaostalih nazadnjaka i tako pripremali Hrvatskoj slobodu, a Hrvatsku za „Veliku Iliriju" — „Veliku Jugoslaviju.

Nećemo da se vraćamo u prošle, mu zejsee dane, i da iznosimo istorisku istinu. Uostalom, pogledajmo našu današnju veliku Jugoslaviju! Ona je jedna od najkrupnijih komponenata posledica velikog nacionalnog programa Iliraca. A kad budemo proširili granice do — preko Učke, Skadra i Varne, tek će tada san Ilira — „autohtonih Hrvata" — biti naposletku realizovan, jer su oni taj program imali pre stotinu godina i već tada obeležili granice „Velike Ilirije".

Otkud se nije gospodin „Criticus" setio da ranije, sa svojim istomišljenicima donese svoja zapažanja i primedbe na delo „Ilirizam" od uvaženog profesora g. Dr. J. Hercega?

Pa sad se voda nekako zamutita, grabimo priliku da se pripremimo duhovno „mi Criticusi", pa da posle dešifriramo svoje šifre, pseudonima kad bude trebalo da se izvrši popis svih karaktera stavljenih u službu novom, jadnom „Ilirizmu današnjice". Prećutala je to delo i čitava „kulturna hrvatska javnost"; nije se ni u koliko osvrnula na delo g. Dr Hercega, iako je, sad skoro znala u „Hrvat. reviji" da poprati 60-u godišnjicu života našeg zaslužnog i u čitavom svetu priznatih naučnika prof. g. Dr. A. Belića „koji je pokvario hrvatsku pismenost" — „svojim nemogućim pravopisom,. „Criticusi", na časni i objektivni rad sa duhom i srcem oslobođenim od jadnog, beskorisnog i štetnog po svetu nauku, — politiziranja.

Poslužiću se rečima samog „Criticusa", i savetovati mu da u buduće: „hladno, kritički i nezainteresovano", piše, kritikuje i govori. Bolje bi odgovaralo da se „Criticus" pripremi da nam zbori o novoj političko gramatičkoj terminologiji svoj „pretpostavljenih", da govori o — „podmetu — subjektu", i „predmetu — objektu" i da zamazuje oči svom ljudstvu; jer smo svi — odavno prečistili pojmove našeg preteče jugoslavenstva—Hirizma. — G. „Criticus" neka u buduće pažljivije pročita delo gosp. Dr Hercega koje je rađeno na naučnoj osnovici i svestranoj literaturi o predmetu; neka ima šire otvorene oči i bolji posmatrački dar, razumevanje, a usto i strpljenja.

Nek pokuša da briše sve ono što „miriše" na jugoslovenstvo u tom delu i pokretu, pa nek ispreturi kako hoće celo gradivo, — opet će da mu se pojavi i da mu bode oči ono bitno u tom pokretu: — JUGOSLOVENSKI, PANSLAVISTICKI karakter autohtonog i neautohtonog hrvatskog ilirizma.

Što se više pritište i stešnjava Ilirizam u onih pet bivših hrvatskih županija, to sve više otskače on i više o svom pravom karakteru — „dragi Criticus", a to Vas je potstaklo da date prikaz i da stavite svoje novorođene primedbe na naučnu, argumentovanu, dokumentovanu i savesno prikupljenu građu, da date kritiku dela „Ilirizam"

A to što je „Criticus" zapazio da delo „djeluje kao roman, a ne naučna rasprava", jedino i jeste šta je tačno i dobro zapaženo, a šta može da služi samo na čast našem piscu „Ilirizma" koji se toliko uživio u rad i plemenito delovanje Iliraca da je svojim stilom tu, na naučnu osnovanu rađenu, raspravu stvorio pristupačnom „slatkom" i omogućio čak i g. „Criticusu" da jednu tako naučnu građu čita i da u njoj uživa kao u nekom romanu, — što je inače retka pojava kod naučnih dela.

Skrećem pažnju »Criticusu" da malo pogleda potpise onih ljudi ispod članaca o ilirizmu. donetih od 1930—1935 u zagr. „Novostima" koje navodi kao jedini izvor odakle g. Dr Herceg crpe građu.

Pa skoro će sve veličine koje ne misle kao „Criticus" i njegovi drugovi istomišljenici biti nazvane „beskičmenjarime" i „gmizavcima" jer ne sviraju u iste tamburice, - iste davorije.

Za druge primedbe „Criticusove": da li je to pokret samonikao u Hrvatskoj, o pominanju prof. Jelačića, Dr Franceva i njegovih „Dokumenata za naše podrijetlo hrvatskog preporoda", naći ćemo dobar odgovor prof. g. Dr Hercega tom „Criticusu" u „Jadranskom dnevniku" gdje je „Criticus" i započeo svojim „autohtonim ilirskim lamentacijama".

„Criticusu", nešto iz dela „Ilirizam" od prof. g. Dr. J. Hercega (str. 214)

10) „Ilirci su uspjeli da ilirizam — već od časa njegovog triumfa, od 1848. pod jugoslovenskim imenom kao naš životni program ucijepe u dušu novim narodnim pokoljenjima novim ujediniteljskim omladinskim pokretima. I dogodilo se da tu zavjetnu misao nisu mogle da uguše ni Bachove bajunete, špijunske denuncije, ni politički progoni, ni tamnice ni domaće trzavice, ni suprotna nastojanja nekih kasnijih plemenskih stranaka."

Nju neće moći da uguše ni takvi „necriticusi".

Criticus—Criticusu

KROZ SPLIT

☐ HARRY PIEL U SPLITU. Poznati filmski glumac Harry Piel prošao je jutros kroz Split, na putu za Dubrovnik. (c)

☐ GODIŠNJA SKUPŠTINA Produktivne Radničko Postolarske zadruge u Splitu održana je u nedjelju u zadružnim prostorijama. Skupštini su uz sve zadrugare bili takodjer prisutni pretstavnici Vlasti i savezni revizor g. Lj. Petrić. Skupštlna je protekla u najboljem drugarskom shvatanju, te su odobreni zaključni računi za 1936 godinu, te birana nova uprava i nadzorni odbor. Sa skupštine je poslat pozdrav banu g. Dru J. Jablanoviću. (ić)

☐ NAJAVLJENA SKUPŠTINA Kožarske nabavljačke zadruge u Splitu odgodjena je na 14 dana, jer skupštini nije pristupio dovoljan broj zadrugara, a koji su u glavnom prisustvovali skupštini Produktivne radničke postolarske zadruge. (ić)

☐ POGREB PREMINULOG STAROG VATROGASCA. U subotu posle podne sledio je pogreb pok. Ivana Gjikovina starog puntara i borca. Kao bivšeg vatrogasca pratila je pogreb i vatrogasna četa sa muzikom. Čudnovato je ovog puta bilo to što se je ukinuo raniji obi čaj da na vjencu stoji državna zastava, već je ovog puta istaknuta samo ranija vatrogasna (crno-crvena), koja novim vatrogasnim zakonom nije predvidjena. Nad ljesom održao je govor ing. Lukas ističući hrvatstvo pokojnika, a medjutim siromah nezna, da je pokojnik kao stari borac i hrvat stradao od ljudi prezimenom Lukas, koji su danas talijanski optirci. (ić)

Iz jučerašnjeg šiben. izdanja

☐ ŠARIĆ GRGO KRSTOV iz Zemunika napao je Baždarić Danicu Franinu kada se ista vračala kući. Grgo ju je najpre udario par puta nogom i šakom u glavu našto je Danica posrnula i pala u jarak. Grgo je tada povukao revolver i opalio metak u Danicu, ali ju nije ranio buduć ga je jedan meštanin uhvatio u tom momentu za ruku. Grgo je zatvoren, a istraga se vodi. (g)

☐ CARINSKOG POSREDNIKA za Šibenik traži mjesna firma uz vrlo dobre uvjete. Ponude na upravi lista pod broj 111.

☐ GĐICA ZORKA GOJKOVIĆ i g. Uroš Zelić vjenčani Sušak—Rijeka, 28 februara. Čestitamo!

☐ PRIGODOM SMRTI blagopokojne Milice Ducić supruge gosp. Alekse Ducića iz Splita, priložiše u fond gradnje Sokolskog Doma u Kistanjama gg. Budimir Milan trg. iz Kistanja Din 50,— i Dr Škarica Miloš liječnik iz Knina Din 50'— na čemu odbor najljepše zahvaljuje.

☐ NAŠ SUGRAĐANIN g. Josip Dominis, sin g. dr Marka-Jurja, položio je ovih dana na zagrebačkom pravnom fakultetu s uspjehom diplomski ispit. Čestitamo!

PRETPLATNICIMA !

Priložili smo čekovne uplatnice s molbom da ih se odmah upotrebi za šiljanje pretplate. Svakome starijem pretplatniku dostavilismo istodobno izvadak njegova dugovanja s molbom da što prije podmiri.

GRADSKE VIJESTI

Svaki ilegalan rad zabranjen je zakonom

Hrvatska zaštita vježba pod Gripama, dok organi vlasti čekaju na drugom mjestu - Kolovodje novčano kažnjeni - Da li se je jedna nacional. organizacija spremala da nastupi?

Split, 2 februara

Već u par navrata spomenuli smo o ilegalnim vježbama koje vrše na periferiji Splita pristaše Mačekove politike, pod dirigovanjem g. dra Eda Bulata, nazvani „Hrvatska zaštita".

Saznajemo potankosti o toj „Hrvat-zaštiti". Akcija za organizovanje „Hrvatske zaštite" pokrenuta je već od prilićnog vremena, a ona bi, prema rječima g. dra Berkovića izrečenim na jednoj konferenciji b. HSS u potrebnom momentu imala da zaštiti hrvatske interese (Od koga?!)

Ta „Hrvatska zaštita" osnovana je u u osam mjesta splitskoga sreza, a centrala joj je u Splitu. Njezin kolovodja u Splitu je g. dr. Edi Bulat, zamjenik „vodje" Paške Kaliterne.

Premda su znali da jedna organizacija, a naročito ova koja bi imala „viteški" cilj, ne može da djeluje, ako ne ispuni sve zakonske uslove i ako od vlasti nije dozvoljena, ipak gospodi nije smetalo da to izigraju i bez obzira na zakon i propise, počmu radom. Dakle, počeli su sa jednom ilegalnom organizacijom i prekršili su i povrijedili najdrskije zakon. U par navrata mi smo na to kršenje zakona upozorili nadležne ali ne zbog toga što bi se prepali pred „akcijama" te gospode, nego zbog toga, što nas boli i vredja da se drž. zakoni tako izigravaju. I na intervenciju ili „naredjenje", vlast je uvidila da ipak mora da sačuva svoj autoritet i svoj prestiž, koji je radom ovakovih ilegalnih istupa, počeo da gubi svoj raison d'etre.

Medjutim, ove nedjelje desilo se, da je „Hrvatska zaštita", sigurno saznavši za namjeru vlasti, promjenila svoj teren. Umjesto, da su krenuli prema Mejama, ti „hrvatski zaštitnici" krenuli gore, iza Gripa, dok je vlast poslala svoje organe na staro mjesto. I dok su drž. organi očekivali, dotle je „Hrvatska zaštita" nesmetano vježbala, da se zatim, po završetku, okupi ispod stana dra Berkovića, komu je priredila manifestacije. Gdja Berković upozorila je manifestante na odluku vlasti, da se svaka ilegalna akcija spriječi, moleći ih da se razidju. Medjutim, sada—demostranti su krenuli u grad, gdje su na par mjesta priredili manifestacije, u cilju da izazivaju svojom bukom.

Saznajemo, da su kolovodje „Hrvatske zaštite" zbog ilegalnog rada ove ustanove pozvani na odgovornost i novčano kažnjeni. Interesira nas, da li će ta novčana kazna biti utjerivana. Vijesti, koje su se bile pronjele gradom, da bi nacionalistika organizacija „Udruženje Četnika", koja je zakonom dozvoljena, i kojoj je cilj da u potrebnim momentima čuva i brani interese zemlje, imala da nastupi po gradu, navodno protiv te „Hrvatske zaštite", plod su bolesne mašte pojedinaca i onih, koji bi htjeli ovu tradicionalnu i časnu organizaciju da okleveću.

Stoji, da se već duže organizacija „Udružonje Četnika" sprema da bi kao legalna i zakonom dozvoljena organizacija počela sa vježbama svojih članova, a u cilju istupanja na nacionalnim priredbama, u njezinim tradicionalnim uniformama i sa puškama! Ona će, koliko smo upućeni, te vježbe otpočeti netom se poprave vremena, bez obzira na „Hrvatsku zaštitu" i daleko od namjere da izazivu nerede i sukobe, što je, izgleda, baš i cilj te ilegalne organizacije „Hrvatske zaštite". Ovakovim ilegalnim radom ničemu se ne koristi, a najmanje tzv. sporazumu i konsolidacija u zemlji, kojoj bi svi mi, bez obzira na političnu pripadnost, morali da težimo, ako nam je do toga, da se ovaj narod jednom smiri i ekonomski i socijalno podigne. (p)

Sanacija Zadružnog saveza i Zadružna banka

Split, 2 marta.

I vrabcima je po krovovima u Dalmaciji poznato, da je Zadružna Banka (u stečaju i likvidaciji) u Splitu čedo i sastavni deo Zadružnog Saveza. Svako znade da su te isti ljudi sedeli na upravama obih ustanova, to je konstatirao i svojevremeni anketni odbor, a to je takodjer svojevremeno isticao i savezov revizor Frano Donadini, kada je po Dalmaciji prikupljao uloške za banku, izjavljujući svima da za iste jamči sam savez.

I dok ovako stvari stoje današnja uprava, sastavljena isključivo od ljudi iz hrvatskog seljačkog pokreta na čelu sa Drom Silvestrom Giuniom, dokazuje i radi na tome, da se sanacija provede bez obzira na stanje i prilike u Zadružnoj banci, time „da će kasnije" uprava saveza doneti meritorne zaključke po pitanju spasavanja banke i njenih ulagača.

U vezi sa gorenavedenim bio je upriličen sastanak uprave saveza, dvaju revizora Ministarstva poljoprivrede i verovničkog odbora banke. Na tom sastanku jasno se je konstatovalo, da su gornji navodi na svom mestu, te da je banka ništa drugo nego sastavni deo saveza, ali je uprava saveza ostala čvrsto pri svome, da se najpre provede sanacija Zadružnog Saveza, pak prema to me sigurno ulagačima kako ispadne.

Ovakovo razglabanje ljudi, koji su po frazama nenadkriljivi za blagostanje seljaštva i sirotinje, nemože nikako drugčije da se tumači, doli da se svesno radi protiv interesa 415 najsiromašnijih većinom seljačkih ulagača.

Sve je ovo prisililo verovnički odbor da je Zadružnom savezu uputio dopis u kojemu se konstatuje sledeće:

I. Sanacija Zadružnog Saveza sa strane države nameće se kao jedna apsolutna i neogodiva potreba u cilju oživljenja i ozdravljenja dalmatinskog zadrugarstva.

II. Zadružni Savez u Splitu u svoje vrjeme je osnovao Zadružnu banku kao svoju ustanovu za obavljanje novčanog poslovanja Zadružnog Saveza i njegovih članica i poslovi Saveza i banke tako su povezani i nedeljivi, da je i sudbina njihova isto tako narazdeljiva, pa Verovnički odbor smatra, da je sanacija Zadružnog Saveza nemoguća i neizvediva, ako se ujedno ne reši i pitanje ulaganja Z. banke.

III. Verovnički odbor i dalje stoji odlučno i neodstupno na stanovištu — kao što je to i prije stajao — da je za uloške Zadružne banke odgovoran moralno i materijalno Zadružni Savez u Splitu i da je takovu obavezu on na sebe preuzeo zaključcima i izjavama te radom prijašnjih uprava, te je na temelju takovih konstatacija zadnji Verovnički zbor stečajne mase Zadružne banke zaključio, da će ulagači banke svu naknadu štete za svoje uloške tražiti sudbenim putem od Zadružnog Saveza u Splitu.

IV. Verovnički odbor steč. mase Zadružne banke ne želi, da svojim radom ometa ili sprečava sanaciju Zadružnog Saveza, dapače je pripravan, da u tom cilju podupre nastojanje uprave Saveza, da što prije dodje do sanacije, ali u zaštitu interesa ulagača Zadružne banke traži:

1. da Zadružni Savez u Splitu poveže nerazdeljivo svoju sanciju sa likvidacijom uložaka ulagača Zadružne banke i da se ta pitanja istodobno i uporedo re šavaju, u koju svrhu bi Zadružni Savez imao to unjeti u svoj sanaciiski plan.

2. ako Zadružni Savez smatra, da bi to bilo radi bilo kojih razloga neizvedivo i nemoguće, ili da bi to otešćavalo sanaciju samog Saveza, da se tada Savez obaveže prema Steč. masi Zadružne banke, da će u roku, koji će se sporazumno utvrditi, sam Zadružni Savez pro vesti likvivaciju uloga Zadružne banke na sledećoj osnovi:

a) da budu potpuno isplaćeni ulagači do Din. 10.000

b) da ulagači preko Din. 10.000 — prime najprije prvu kvotu (otplatu) od Din. 10.000 — a za pretičak preko toga iznosa, da se sklopi nagodba od pedeset posto.

c. da Savez preuzme natrag svu imovinu Zadružne banke, koja je sada u rukama stečajnog upravitelja.

U koliko ne bude od uprave Saveza prihvaćen jedan od gornjih uveta od 1. (ili 2) tada se Verovnički odbor smatra dužnim i obaveznim prema ulagačima steč. mase Zadružne banke, da poduzme na svoju ruku Sve ono što bude smatrao da je potrebito u zaštitu interesa ulagača Zadružne banke.

— —

Izlažući Vam gornje konstatacije i zaključak sjednice Verovničkog odbora, potpisani članovi odbora u ime svih članova odbora, uvereni su, da će današnja Uprava Zadružnog Saveza shvatiti namjeru, odgovornost i dužnost ovoga odbora, koji ne može nikako da veruje da će Zadružni Savez u Splitu — koji je stvorio Zadružnu banku i koja je samo njegovo čedo, pustiti da ista potpuno propadne i da bude uništena imovina od circa Dinara tri miljona i time upropaštena egzistenca 415 najsiromašnijih obitelji ulagača, koji su svoje uštede po vjeravali na Zadružnoj banci već Zadružnom Savezu u čije se je ime vršila propaganda za prikupljanje uložaka u zadrugarske svrhe.

Bilo bi protuprirodno a i neoprostivi greh, da roditelj spasi sebe, a svoje dijete pusti da se utopi.

Iz navedenoga predloga jasno se razabire sva štetnost po ulagače, ako se sanacija ne protegne i na Zadružnu banku.

Verujemo da je čvrsta namera današnje Kr. Vlade, da se sa provadjanjem sanacija pojedinih zadružnih saveza u t. zv. prečanskim krajevima istovremeno radi i na tome; da se u narodu podigne i ojača oronuli duh prema zadrugarstvu, pak da već i ovako stojimo pred donošenjem novog jedinstvenog zadružnog zakona za čitavu Jugoslaviju, verujemo da će današnja Kraljevska Vlada i pitanju sanacije Zadružnog Saveza u Splitu pridati onu važnost, koja mu u svim i ovakovim momentima i pripada, a to je da naš narod što manje na svoja ledja oseti udarce nesavesnog rada ljudi, kojima je uz najbolje želje i namere bila poverena narodna imovina i to baš sa strane sitnih ulagača, većinom seljaka.

(ić)

MALA KRONIKA

Samoubistvo iz aviona

Očajnici su i avijaciju upotrijebili za oduzimanje života, pa iako su još rijetki takvi slučajevi ipak se dešavaju, jer kandidati smrti računaju da je to najsigurniji način. Tako je ovih dana na aerodrom u Kelnu dojurio automobilom jedan putnik i tek što je ukočio u avijon ovaj se morao dići. Svak je pomislio da se radi o nekom hitnom poslu kad je putnik stigao u zadnji čas. Međutim, kad je avion bio blizu Brisla pilot je najednom osjetio jak potres. On je znao da je to moralo doći od vrata, koja su se naglo zatvorila. Brzo se uspostavilo da je bilo tako, jer su putnici posvjedočili da je jedan između njih naglo otvorio vrata i bacio se u prazan prostor. Samoubica je britanski građanin Mek Vener.

Njujork irska varoš

Nedavno je jedan Amerikanac izradio neobičnu statistiku Njujorka, koji je, kao što je poznato, najveći grad na svijetu. Tako je prema ovoj statistici Njujork najveća irska i najveća jevrejska varoš, druga italijanska i deveta njemačka varoš, po broju italijanskih odnosno njemačkih stanovnika. U Njujorku živi 500.000 Poljaka; 330 hiljada crnaca i 43.000 Grka. Oko sto hiljada radnji snabdjeva grad i njegovo stanovništvo svima potrebama za život; 770.000 automobila nosi njujorški znak; 2,300.000 ljudi i 863.000 žena vozi se svakog dana na posao, a svega 408 hiljada žena ostaje kod kuće i radi na domaćinstvu. Sem toga, ima u Njujorku 18 hiljada advokata, 31 hiljadu telefonistkinja, 55 hiljada kelnera, 95 hiljada daktilografkinja, 105 hiljada šofera, 12 hiljada ljekara i 22 hiljade bolničara.

Sreća na vješalima

Britske vlasti u Šangaju osudile su na smrt vješanjem za ubistvo bivšeg policajca Asma Singa. Međutim, njega je prilikom vješanja pratila neobična sreća, jer se najednom prekinulo uže o koje je bio obješen. Vješanje nije bilo nanovo izvršeno, nego je Sing bio prenesen u bolnicu pošto je bio izgubio svijest. Ubrzo zatim on je pomilovan na doživotnu robiju.

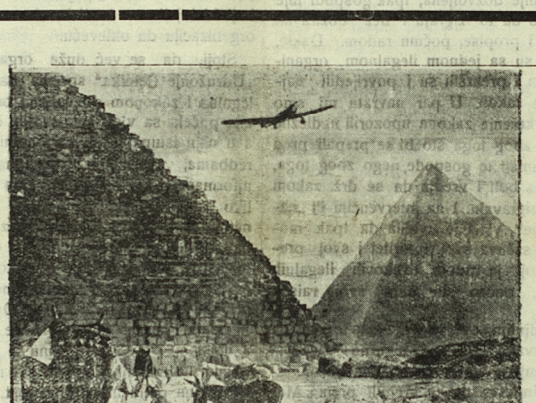
SPORT

»ŠIBENIK« (Šibenik) »DOŠK« (Drniš) 8:1 (4:1)

Jučer je pred malim brojem vjernih posjetioca nogometnog igrališta odigrana prijateljska nogometna utakmica između gornjih klubova, koja je završila velikom pobjedom domaće momčadi. „Šibenik" je predveo jednu osrednju igru i to zato, jer je nastupio bez bekovskog para Aerenčić—Jeličić, a mjesto njih su igrali Tikulin—Luštica koji su ipak uglavnom zadovoljili. Navala je igrala dobro i ako je promašila još toliko zgoditaka koliko je palo. Halfliniju treba učvrstiti, jer nije ispunila sve mogućnosti. Svima kao cjelini potrebno je više nastupa.

Gosti su igrali dobro i požrtvovno, počasni gol dali su pri koncu poluvremena a bio je najljepši zgoditak toga dana. Sudio je dobro i ako prvi put g. Blaće Mijo sa nekoliko manjih grešaka koje u stvari nijesu utjecale na rezultat igre.

Ovo je još jedan dokaz da je „Sibenik" sposoban da uđe u prvu grupu natjecatelja za prvenstvo splitskog nogometnog potsaveza. Današnje „Novo Doba" donijelo je jednu mizernu obranu ulasku „Nade" u prvu grupu i teži publiku da se njen prvi poraz sa „Vukom od 7:0 neće više ponoviti. Svakako je pozneto da će „Nada" sve igre izgubiti i to sa velikim rezultatom, samo je nepoznato kolikim, a moguće se to traži. Interes nogometnog sporta u našim krajevima traži da splitski nogometni potsavez uzme drugi pravac. „Novo Doba" kaže, da su „Osvit" i „Solin" ušli u tu grupu ne zato jer su to zaslužili, nego zato da bude natjecanje interesantniie, a „Nada" je ušla niti je čim zaslužila, a niti će natjecanje postati interesantnije, nego je ušla zato, jer je to Splitski klub i sada se može još čitav tucet takovih i gorih klubova osnovati i svi će biti u prvoj grupi, to znači da se o provinciji nevodi računa. Zar nebi bilo interesantnije da ovi novi klubovi (splitski) uđu u drugu grupu. Provincijskim klubovima bi tim podigli volju i ljubav treniranjem odigravanjem utakmica pošto bi trebali da idu i u Split igrati, a sami funkcioneri S.n.p. bi mogli lično da prate jedan dio prvenstvenih utakmica I i II grupe, te bi tako imali uvjek svježe dokumente o snazi pojedinih klubova, što je bez sumnje za njih vrlo važno, naročito kad imaju da donesu neku odluku kao što je ovaj slučaj „Nade". Vidjeli su „Nadu", ali zato nisu ni „Dinaru" ni „Doška" ni „Šibenik". (Kar.)

Na svom putu za Bagdad pukovnik Lindberg sa gospođom preletio je preko piramida

Naše doba

Zar nismo savremeni?

Svi znamo da je među provincijskim zavodima bilo soliđnih i nesolidnih. No bez obzira na to, njihov rad odgovarao je tadanjim prilikama našeg novčanog tržišta.

Došla je, međutim, novčana kriza, a s njome i uredba o zaštiti zemljoradnika čije su posljedice svakome poznate. Zavodima koji su tražili i dobili zaštitu postavljen je redovno od strane Ministarstva komesar, čija je dužnost da štiti interese kako zavodskih kreditora tako i same novčane ustanove.

Jedna provincijska banka imala je sreću da za komesara dobije jednog advokata, inače poznatog zbog svoje neskrupuloznosti. I dogodilo se da je isti advokat kao komesar bančin, tužio banku za naplatu potraživanja nekog bančinog kreditora, vodio protiv banke ovrhu i naposljetku putem licitacije prodao bančin namještaj.

Sada se govori da isti komesar namjerava da proda, kao zastupnik drugog kreditora, i bančine nekretnine. Hoće čovjek da što prije dokusuri i ostatak bančine imovine, a ulagačima kako Bog dade.

Pa sad recite da nismo u pravom smislu savremeni.

*

Ujež-ska humanost. *Priredile naše žene zabavu Igrađani dobrog srca poslali svakojakih đakonlja za bife koji, redovno na svima zabavama baci ponajviše prihoda. Međutim poklona je bilo tako mnogo, da je dobar dio raznog jestiva preostao neprodat. I sad umjesto da se taj višak izlicitira ili pokloni gladnoj sirotinji, naše odbornice — sve u znaku humanosti — odniješe poslije zabave pune tepsije i tanjire svojim kućama.*

Pravo je, vjerujte, da i one poslije tako napornog rada zaslade svoja crijeva slatkišima. [»I. p.«]

Oglašujte u „TRIBUNI"

Roman „TRIBUNE"

JOSIP BODULIĆ:

Tako je sudbina htela....

(Nastavak 2)

Prolazile su nedelje i meseci u obostranoj ljubavi. Luka je iskorištavao sve svoje slobodno vreme da bi boravio u gradu. Kad bi na proleće nastali lepi dani znao bi Luka da subotom u predvečerje sedne u malu lađicu i da snažnim rukama vesla do grada. Plavo more, svojim laganim povetarcem dražilo bi njegovo lice na kom su dva crna oka nepomično gledala kako sunce lagano zalazi za otokom crveneći horizont. S refleksa ovog prizora u moru njegove su misli bile već davno u gradu; njegovo srce nije više ni kucalo, jer je ono bilo pokraj Marijinog i kucalo jednim taktom. Noć bi već puštala svoje prve zavese kad bi njegov čamac ulazio u gradsku luku. Pri zadnjim zaveslajima njegovih snažnih mišica, brujilo bi mu za ušima veseli grad u svečanom ruhu proletne subote . . . Do njega je u čamcu uvek bila kita najlepšeg cveća, kojeg je sam uzgajao u bašti pokraj škole. Njom je Luka kitio Marijine kose i grudi . . .

Ipak njihova ljubav nije mogla ostati tajnom ni za Marijinog oca, koji se jednog dana našao pred gotovim činom i, nenašavši protivštine dao svoj »sveti« blagoslov. Usledile su zaruke a s njima i sloboda njihovog kretanja.

Napokon je došao i puno očekivani dan vjenčanja.

*

Leto je bilo u punoj snazi. Toplo dalmatinsko sunce bleštilo se u zrcalnom moru. Bogati stranci pržili su svoju kožu na udobnim plažama i gojili se u prvoklasnim hotelima. Ribarske lađe i danju i noću nosile su mreže i mornare na ribolov i vraćale se punom utrobom svakovrsne, još žive, morske ribe.

Jedno toplo popodne meseca augusta rad o je učitelj Luka u kancelariji svoje nedavno popravljene škole. Do koji će dan i početak nove školske godine, pa treba on, kao upravitelj i učitelj, da sam sve potrebno pripravi kako mu se nebi posle posao nagomilao. Trebalo je urediti kataloge i druge školske knjige; urediti biblioteku i njene zastarele udžbenike, zbirku fizike, matematike i sto drugih sitnica koje su sve bile pomešane za vreme bojadisanja i pranja razreda. Trebalo je poručiti po nekoliko primeraka novih knjiga. Mnoge se lanjske i preklanjske istrošile — neupotrebljive su. Pa onda su neophodne crtanke i pisanke. Sve je to marljivi „Učo" sebi beležio, prebeležio, nabavio i svrstavao s punim marom agilnog narodnog radenika.

Mirnodopska vremena — bilo je 1909 godine — i blizina grada davala su mu mogućnosti do još savršenije radi. Rad mu je zato i bio priznat. Ljubav i nežnost njegove ženice prelazila je na njega, a preko njega i na mališane. Bio je strog, ali nadasve prosičan. Kad bi viknuo i pokarao — učinio bi to iz očinske ljubavi spram tih malih bića koji će, kao nove generacije, da zamene stare — isto onako kao što je on zamenio svoje. Shvativši poziv seoskog vaspitača i prožet metodama nove pedagogije on nije bio suhoparni nastavnik koji je tražio da mu se lekcija doslovno nauči na izust. Ne. On je naročito s većim razredima, s njima praktično radio i praktičnim radom upućivao mališane u njihov životni poziv — u poljoprivredu. Učo Luka je s njima radio u školskom vrtu učeći ih kopati, saditi u jednu reč racionalno, savremeno obrađivati polje, njivu i krš. Znajući koliko treba otporne snage i strpljenje dok se od onog otočnog krša dobije prvi plod, krčeći i izvlačeći sistematski šaku po šaku zemlje pod vapnencem, on je svoje mališane već u tim godinama upućivao i vežbao da kasnije budu priviknuti na taj napor i da im on bude što lakši.

Radeći tako učitelj Luka u svojoj radnoj sobi prenu ga koraci pred školom. Nepoznata radost iprožela mu telom. Nije ni sam znao što se zbiva u tom momentu u njegovoj nutrini. Nutarnja neka sila ponese ga iz sobe i na stepeništu susretnu seoskog listonošu.

— Dobar dan, gospodin Učo! — pozdravi ga listonoša.

— Dobru ti sreću! Kakve novosti? — prihvati Luka.

— Evo za Vas brzojav iz grada! — reče listonoša pruživši Luki brzojav i blanketu za potpis. Luka brže potpiše i dok je listonoša pozdravivši silazio niz stepenice, rastvori brzojav i stane čitati. Oči mu sevnuše, lice porumeni i sav veseo stane da se smijucka. Njegovi mu iz Zadra javljali da mu se danas rodio sin . . .

(nastaviće se)

Direktor: HAMILKAR VITALIJANI — Glavni i odgovorni urednik: BRUNOSLAV J. LORINI — Stampa: Tiskara E. „Vitaliani i Sin, Sibenik — Plativo i tuživo u Sibenika